

УНИВЕРЗИТЕТ У НИШУ
ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ

**Допринос Европског суда правде координацији
монетарне политике у Еврозони**
(Мастер рад)

Ментор:

Проф. др Марко Димитријевић

Студент:

Ивана Томић

Број индекса: М027/21-О

Садржај

УВОД	1
I НАСТАНАК И РАЗВОЈ ЕВРОПСКЕ ЕКОНОМСКЕ И МОНЕТАРНЕ УНИЈЕ	3
1. Појам монетарног система у оснивачким актима Европске уније	3
2. Услови и фазе настанка Европске економске и монетарне уније.....	8
2.1 Европски монетарни институт.....	10
2.2 Увођење јединствене валуте	11
3. Трошкови и користи формирања монетарне уније	12
II ЕВРОПСКИ СУД ПРАВДЕ И МОНЕТАРНО УПРАВЉАЊЕ.....	13
1. Кратак осврт на настанак и развој Европског Суда правде	13
2. Правни механизми координације монетарне политике у Европској унији.....	14
2.1.Појам и карактеристике	15
2.2 Институционални изазови у имплементацији модела монетарног управљања у пракси.....	16
3. Позиција Европског суда правде у систему монетарног управљања Европске уније..	18
3.1. Класичан приступ.....	21
3.2. Савремен приступ	22
III МОНЕТАРНА ЈУРИСДИКЦИЈА ЕВРОПСКОГ СУДА ПРАВДЕ У ОБЛАСТИ ЕВРОЗОНЕ	23
1. Улога Европског суда правде у европском монетарном праву.....	23
2. О потреби судске контроле инструмената и мера из области јединствене монетарне политике (проблем монетарног кредибилитета и транспарентности).....	25
3. Отворена питања у вези са будућим деловањем Европског суда правде у монетарној унији: препоруке за одрживу централизовану монетарну политику.....	30
ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА.....	34
ЛИТЕРАТУРА.....	36
САЖЕТАК.....	39

SUMMARY	40
БИОГРАФИЈА.....	42

УВОД

Мотив за писање рада јесте истраживање у контексту који остварује Европски суд правде на обликовање правних механизма координације монетарне политике у Европској монетарној унији (ЕМУ), најпре у ситуацијама које су се десиле током и након избијања глобалне финансијске кризе. Тиме се у мастер раду тежи утврђивању начина на који је деловао Европски суд правде, како је усмерио своје правне механизме координације у области монетарне политике и то у садржинском и формалном смислу путем одредби из примарног и секундарног монетарног законодавства. Истраживањем се жели указати како делују правни механизми координације монетарне политике у Европској унији, али и да се укаже на изазове судске контроле монетарне легислативе која је потребна од стране Европског суда правде, чији је циљ успостављање и одржавање монетарне стабилности на дуги рок.

У првом делу мастер рада најпре се сагледавају различити фактори политичке, историјске, правне, економске и културолошке природе који су сваки на свој начин обележили настанак и развој Европске економске и монетарне уније. Најпре се у овом истраживању мастер рада посматрају институционални пакети који су били донешени у почетним фазама обликовања и који су морали бити испуњени од стране држава чланица које су тежиле придруживању Европској унији. Један од услова који су државе чланице биле дужне да испуне јесте централизација монетарне политике на наднационалном нивоу. Овде се додатно појашњавају такозвани трошкови и користи који су настали приликом формирања монетарне уније.

У другом делу истраживања мастер рада сагледан је пут установљавања монетарне јурисдикције Суда у периоду пре избијања глобалне финансијске кризе, која се догодила 2012.године али и периоду након дешавања првих и озбиљнијих поремећаја који су задесили заједничку монетарну политику спровођену унутар Европске уније.

Трећи део овог рада обухвата анализу предмета из праксе које разматра и тумачи Европски суд правде. Међу њима је највиши акценат стављен на судске предмете који су имали највећег утицаја на конзистентност постојећег координационог инструментаријума. Најпре је посматран случај који се везује за легитимност Споразума о конституисању

Европског стабилизационог механизма и мере Европске централне банке којима је било потребно ојачати монетарну политику не само на нивоу земаља чланица, већ и на нивоу целокупне Европске уније. Тиме би се постигло да се препознају будући модели који су потребни за оптималан и одржив монетарни менаџмент што би само оснажило позицију Европског суда правде.

Циљ овог мастер рада јесте приказивање најважнијих детерминанти са којима се сусреће Европски суд правде у свом раду на пољу Европске монетарне уније. Тежи се приказивању досадашњих резултата које је постигао Европски суд правде, али и указивању на потребно споровођење *ex ante* и *ex post* контроле у циљу прилагођавања динамичним финансијским и монетарним токовима.

На крају овог мастер рада изнета су закључна разматрања.

И НАСТАНАК И РАЗВОЈ ЕВРОПСКЕ ЕКОНОМСКЕ И МОНЕТАРНЕ УНИЈЕ

1. Појам монетарног система у оснивачким актима Европске уније

Дешавања која се везују за економски систем Европске економске заједнице, а касније и саме Европске уније, у првој етапи њеног развоја одредили су општи правац и смер развоја европског монетарног права. У циљу заокруживања концепта Европске економске и монетарне уније неопходно је одговорити реалним и логичним потребама за усвајањем ефикасних монетарноправних решења који ће концепт централизације монетарне политике учинити нормативно и економски ефикаснијим у пракси.¹

Битан корак у реализацији концепта монетарне уније представља Марјолин меморандум Европске комисије у коме се приказује потреба за креирање царинске уније и неповратним фиксирањем девизних курсева земаља чланица Европске економске заједнице. Наиме, концепт координације монетарне политике није разматран до детаља у пракси због његове сложености и функционисања самог система предвиђених споразумом у Бретон-Вудсу, којим се предвиђао модел фиксних курсева и валутна конвертибилност. Меморандум Комисије је обележио значајан основ за формирање *Комитета гувернера централних банака* као посебног тела задуженог за успешније услове координације монетарне политике.²

Године 1957. долази до потписивања уговора о оснивању Европске економске заједнице и Европске заједнице за атомску енергију (Euratom).³ Уједињење европских држава дешава се после Другог светског рата, као део ширег економског и политичког повезивања ових земаља. Потписивање Римског уговора представља прву етапу у развоју монетарне уније, након његовог потписивања он ступа на свагу првог јануара 1958. године, чиме се формира Европска заједница за угаљ и челик и оснива Европска економска заједница и Европска заједница за атомску енергију.

Ствараоцима овог споразума у првом плану није ни било стварање монетарне уније, већ су општи циљеви били ограничени на стварање царинске уније и заједничког тржишта са слободним кретањем роба, услуга, капитала и радне снаге.

---

¹ С. Голубовић, М. Димитријевић, *Водич кроз монетарно право Европске Уније*, Ниш, 2020, стр.9.

² *Ibid*, стр.10.

³ Ђ. Стојановић, *Историја Европске уније*, Подгорица, 2006, стр.23.

1969. године, је донета одлука, да се у условима све веће економске нестабилности, ЕЕЗ мора трансформисати у економску и монетарну унију. Било је јасно које мере би Комисија и Савет требало да предузму како би неутралисале појаву монетарних криза и обезбедиле већу концентрацију економске монетарне политике.⁴

На предлог Комисије, Савет министара усвојио је Меморандум о потреби економске и монетарне кооперације у Заједници, познат под називом „план Бар“. Савет министара је 6. марта 1970. године донео одлуку о формирању експертске радне групе, на чијем челу се нашао председник луксембуршке владе *Pierre Werner*. Као успех рада ове радне групе видимо Извештај Савета и Комисије о могућности креирања економске и монетарне уније. Овим извештајем било је предвиђено етапно стварање економске и монетарне уније у трајању од 1971. године до 1980. године.

План *Werner* дефинише задатке са чијим остваривањем би се још више подстакли процеси интеграција земаља Заједнице. Међу најзначајнијим задацима истичу се:

- Стварање економске уније од које се очекује да обезбеди слободну циркулацију средстава, услуга, лица и капитала, без нарушавања права и слободне конкуренције;
- Успостављање потпуне и неповратне конвертибилности националних валута, што је било предвиђено за 1987. годину;
- Елиминсање маргина флукуације при међусобној размени националних валута земаља чланица;
- Утврђивање фиксних паритета између валута земаља чланца.⁵

Марта, 1971. године постигнут је консензус о стварању Европске економске и монетарне уније, чије стварање су договориле државе чланице Европске економске заједнице. Основу уведеног система девизних курсева, иначе познатог под називом „европска валутна змија“, чинила је дозвољена зона осцилације девизних курсева од +/- 2,25%, од утврђеног централног курса у односу на амерички долар.⁶

Систем „европске валутне змије“ пружао је потребну монетарну стабилност смањењем флукуација девизног курса и успостављањем стабилности према долару. У

---

⁴ С. Голубовић, *Европска Монетарна унија- институционални аспекти*, Ниш, 2007, стр. 19

⁵ *Ibid.*

⁶ Regulation of European Economic Community No 907/73 of the Council of 3 April 1973 establishing a European Monetary Cooperation Fund, OJ L 089,5.4.1973.

отваривању циљева монетарне уније од великог значаја је била и активност *Европског фонда за монетарну сарадњу*, који је имао могућност да интервенише на девизном тржишту и изврши поравнања обавеза проузрокована интервенцијама националних централних банака.⁷

У почетној етапи координације монетарне политике земаља чланица посебно место припада оснивању Европског монетарног система.⁸ Након неуспеха „европске валутне змије“ идеја монетарног уједињења није у потпуности напуштена. Крајем осамдесетих година, на наговештај Немачке и Француске, долази до формирања Европског монетарног система. Августа, 1978. године, одржан је састанак Европског савета у Бремену, на коме је донешена одлука о оснивању Европског монетарног система, која ступа на снагу марта 1979.године. Чланство у овом аранжману било је на добровољној основи.⁹

Механизам девизних курсева је требало до омогући остваривање следећих циљева:

- Да успостави зону унутрашње и екстерне монетарне стабилности у ЕЕЗ;
- Да обезбеди институционалне оквире који ће олакшати координацију економске политике земаља чланица;
- Да помогне да се избегне глобална монетарна нестабилност.¹⁰

Ratio механизма се огледао у стварању услова за постизање и одржавање монетарне стабилности уз постепено попуштање контроле токова капитала који би допринели реализацији принципа и идеја слободног тржишта.

Усвајањем Јединственог европског акта на међувладиној конференцији одржаној (26-27.фебруара 1986. године) у Луксембургу и његовим ступањем на снагу 1987. године, учињен је важан корак у формирању концепта економске и монетарне уније. Првобитни циљ усвајања Јединственог европског акта је спровођење циљева тзв. Беле књиге о комплетирању тржишта чланица Заједнице. Циљ усвајања овог акта огледао се у формирању јединственог тржишта које је требало реализовати до краја 1992.године. У склопу тога очекивале су се промене код начина законодавног одлучивања Савета.¹¹

---

⁷ *Ibid.*

⁸ Resolution of European Council on the Establishmet of the European Monetary System (EMS) and Related Matters, Bull. EC1978-5,art 5.

⁹ С. Голубовић, *op.cit*, стр. 21-22

¹⁰ *Ibid.*

¹¹ Г. Илић, *Реформе Европске реформе- Институционални аспекти*, Београд 2004, стр.52-53.

До прве значајне ревизије оснивачких уговора европских заједница и приступа институционалним променама долази се усвајањем Јединственог европског акта. Усвајање овог документа имало је за циљ креирање јединственог тржишта, спровођење неких институционалних промена које би омогућиле промену начина доношења одлука у функцији креирања јединственог тржишта и стављања већег нагласка на јачање монетарног капацитета Заједнице.¹²

Остваривање већег степена ценовне транспарентности постигло би се увођењем јединствене валуте за потрошаче и инвеститоре, елиминисао ризик флукуације девизног курса, смањили би се трансакциони трошкови и, најзад, значајно увећало богатство унутар Заједнице.¹³

Најбитније одредбе Јединственог европског акта (1986) тичу се одређивања рокова за коначно уобличавање унутрашњег тржишта и проширење броја области у којима би се одлуке доносиле квалификованом већином.¹⁴

На састанку Европског савета који је одржан у ХанOVERу 1988.године, дефинисан је циљ о убрзаној реализацији економске и монетарне уније. На овом састанку донешена је одлука о формирању комитета под председништвом Жака Делора, са задатком да предложи прецизне кораке који ће довести до стварања монетарне уније.

Делоров извештај је нагласио значај заокруживања концепта стварања европске монетарне уније, као и управљање монетарном и економском политиком ради остваривања заједничких макроекономских циљева.¹⁵ Монетарна унија се у теорији најчешће означава се као валутно подручје унутар којег се политике воде заједничким снагама у циљу утврђених заједничких макроекономских циљева.¹⁶

Крајем априла 1989.године, на састанку Европског савета долази до усвајања Делоровог извештаја, којим се најпре наглашава потреба координаног управљања економском и монетарном политиком а све у циљу остваривања макроекономске стабилности.¹⁷

---

¹² С. Голубовић, *op. cit*, стр.25-26

¹³ *Ibid*, стр. 25-26

¹⁴ Б. Вуковић, *Развој европских економских интеграција*, Подгорица, 2006, стр.106.

¹⁵ С. Голубовић, *op.cit*,стр. 33

¹⁶ *Ibid*.

¹⁷ J. Delors, Chairman, *Report on economic and monetary union in the European Community, Presented April, 17,1989.*

Овај документ обухвата све фазе монетарног уједињења земаља чланица. Прва фаза односила се на отклањање препрека финансијској интеграцији, умањењу разлика у економској политици земаља чланица и интензивнијој монетарној сарадњи. Друга фаза се односила на утврђивање временског периода за конституисање јасне организационе структуре монетарне уније и умањење економских разлика, док се трећа фаза односила на распоређивање надлежности за вођење монетарне политике са националног на наднационални ниво власти.¹⁸ Одредбама Уговора из Маастрихта посебно се наглашава потреба за координацијом економске политике, а то све у циљу ради стварања стабилног привредног раста и контролисања инфлације.¹⁹

На овом месту је важно указати на разлике у значењу појмова монетарне уније и монетарног система. Монетарни систем постоји када државе повезују своје валуте које функционишу као једна у поређењу са валутама других земаља. Само постојање монетарне уније намеће обавезу држава да користе јединствен новац или безусловно одређују девизне курсеве земаља које су учесници у европској монетарној унији заједно са слободним кретањем добара и производних фактора.²⁰

Наиме, јасно се поспешују креатори економске политике да своје програме морају водити у функцији обезбеђивања равнотеже платног биланса и појачаног поверања у сопствену валуту уз истовремено обезбеђење високе запослености и стабилности цена.²¹ У Извештају се посебно ставља акценат на слободно кретање капитала, потребу увођења јединственог европског новца, као и на формирање нове институције- Европског система централних банака.

Октобра 1990.године, донета је одлука о креирању нове монетарне институције, састављене од централних банака земаља чланица и централне банке на комунитарном нивоу, која би била одговорна за вођење монетарне политике. Ова одлука донета је под вођством Жака Делора који је имао главни задатак да формира монетарну унију.²²

На конференцији Европског савета у Амстердаму (1997) постављени су даљи елементи у развоју ЕМУ, и то:

---

¹⁸ С. Голубовић, М. Димитријевић, *op.cit*, стр. 11.

¹⁹ Treaty on European Union (Treaty on Maastricht) of 7.2.1992 OJ c 191 of 29.7.1992.

²⁰ С. Голубовић, М. Димитријевић, *op.cit*, стр. 11-12.

²¹ Treaty establishing European Economic Community, art 104-106.

²² С. Голубовић, *Европска монетарна унија-Институционални аспекти*, Ниш, 2007, стр.28.

- Законодавни оквир замене националних валута евром
- Пакт о стабилности и расту којим су дефинисана фискална правила у монетарној унији²³

Финални корак ка формирању монетарне уније на тлу Европе предузет је маја 1998. године када је Савет ЕУ донео одлуку да је једанаест земаља Европске уније остварило неопходне услове за усвајање јединствене валуте почевши од 1. јануара 1999. године. Изабрано је и име новог европског новца и одређено да ће се звати „ евро“, као и да ће структуру „евра“ чинити 100 мањих јединица, центи.²⁴ За Европску унију можемо рећи да представља један од облика најдубље и најконзистентније спроведеног модела економске интеграције глобално посматрано.²⁵

2. Услови и фазе настанка Европске економске и монетарне уније

Предлози који су дефинисани Делоровим извештајем, заправо су усвојени Уговором о Европској унији. Питање стварања економске и монетарне Уније дефинисано је у Уговору о Европској заједници, који је заправо само део Уговора из Мастрихта. Одлука о стварању Европске монетарне уније донета је октобра 1990. године и њена улога односила се на пуну одговорност за спровођење монетарне политике. Ова монетарна институција састављена је од централних банака земаља чланица и централне банке на комунитарном нивоу. Динамика спровођења овог концепта прецизно је утврђена Уговором о Европској унији.²⁶

Прва фаза код стварања економске и монетарне уније отпочета је 1. јуна 1990. године и сачињавале су је три компоненте:

- Укидање ограничења о кретању капитала - тиме се државе чланице обавезују да укину ограничења и да допусте потпуно либерално кретање капитала, као и обављање свих трансфера капитала по истом девизном курсу а исто то се очекује од текућих плаћања.

²³ С. Голубовић, *Фискална правила у Европској монетарној Унији*, Центар за публикације Правног факултета у Нишу, 2012, стр. 120

²⁴ С. Голубовић, *op.cit.*, стр. 26

²⁵ З. Анђелковић, *Национална економија*, Економски факултет у Нишу, 2008, стр. 311.

²⁶ С. Голубовић, *op.cit.*, стр.28.

- Усвајање прописа којима ће се националним централним банкама забранити такозвано фискално финансирање, односно, кредитирање државе ради финансирања дефицита.
- И као трећа компонента, наводи се, повећање степена монетарне координације. Комитету гувернера централних банака додељује се обавеза консултације и промовисања координације увођењу монетарне политике у циљу достизања ценовне стабилности. Како би се постигла трајна конвергенција, најпре у делу стабилности цена и обезбеђивања здраве финансијске ситуације у јавном сектору, свака земља чланица имала је обавезу да сачини вишегодишњи програм стабилизације чије је спровођење оцењивао Савет министара на основу извештаја Комисије.²⁷

Друга фаза отпочета је 1.јануара 1994.године и на почетку ове етапе оснива се и започиње са радом Европски монетарни институт. Задатак овог тела јесте да припреми услове за прелазак у трећу фазу. Ти задаци су превасходно усмерени на иницирање веће сарадње између националних централних банака као и усаглашавање монетарних политика држава чланица. Још један битан задатак јесте спровођење припрема које су потребне приликом оснивања европског система централних банака, као и за вођење јединствене монетарне политике и креирање јединствене валуте које се очекује у делу треће фазе.

На овом месту, битно је напоменути и указати на надлежности Европског монетарног института који је имао посебан задатак да прати услове испуњавања постављених критеријума конвергенције и о томе заједно са Комисијом подноси извештај Савету. Критеријумима конвергенције било је неопходно утврдити почетне позиције земаља које су биле део овог процеса. Разлике које су биле приметне односиле су се на степен развијености, а поред тога приметне су разлике и у спровођењу економске политике, као и у поверењу оних који је спроводе.²⁸

---

²⁷ *Ibid.*

²⁸ *Ibid*, стр.29-30.

Трећа фаза започета је 1.јануара 1999.године и у оквиру ње су тачно дефинисани сценарији транзиције у односу на монетарну унију и тачно дефинисани датуми почетка и завршетка сваке подфазе која се тичала стварања заједничке Европске валуте.²⁹

2.1 Европски монетарни институт

Европски монетарни институт означен је као посебно прелазно монетарно тело, чија је основна сврха да прати испуњавање постављених критеријума конвергенције и да о томе правовремено, заједничким снагама са Комисијом, достави извештај Савету. Као претпоставка истрајности монетарне уније наводи се политичко и економско уједначавање земаља чланица. На основу изнетог, може се приметити да су Уговором већ предвиђени критеријуми на основу којих је процењивана способност земље да постане пуноправна чланица.³⁰

Критеријумима конвергенције дефинисани су претходни услови које треба испунити ради чланства у монетарној унији. Критеријуми су представљени кроз пет квантитативних показатеља:

- Конвергенција цена - инфлација, годишња стопа инфлације не сме бити виша од 1,5% просечне стопе инфлације у три земље са најнижом инфлацијом. Ту инфлацију утврђујемо мерењем индекса потрошачких цена.
- Фискална конвергенција - односи се на стање јавних финансија земаља чланица и исто се исказује захтевом задржања буџетских дефицита на нивоу нижем од 3% од бруто домаћег производа.
- Критеријуми јавног дуга - граница се налази на 60% удела у бруто домаћем производу.
- Конвергенција девизног курса - захтев за приступ европском механизму девизних курсева, правилно спровођење овог критеријума указује на јаку опредељеност земље чланице да успостави и одржи стабилност, као и њену опредељеност да постане чланица монетарне уније, али без коришћења девизне политике која би служила као средство за јачање конкурентске позиције.

---

²⁹ *Ibid*, стр.33.

³⁰ *Ibid*, стр.30.

- Конвергенција каматне стопе - захтев за одржавање каматне стопе на нивоу од 2% од те стопе у три државе чланице које су оствариле најбоље резултате који се односи на стабилност цена.³¹

Увођењем ових критеријума спречава се настанак феномена бесплатних корисника (енг. *free rider*), тј. држава које би уживале у користима монетарне интеграције, али без партиципирања у интернализацији трошкова исте.³² Погодности у којима могу уживати бесплатни корисници, огледају се у коришћењу јавних добара која се тичу јединствене монетарне политике, то јест монетарне стабилности, без сношења трошкова за исту.³³ У ситуацији када не би постојали одређени критеријуми за настанак монетарне уније, не би дошло ни до подстицаја за њен настанак. Значајан напредак у жељеним монетарним интеграцијама државе чланице оствариле су у периоду од 1994. до 1997. године. Тај прогрес тичао се стабилности цена али и смањивању стопе инфлације. Може се рећи да су стопе инфлације преполовљене. Изазов за земље које су биле укључене у процес монетарног уједињења представљало је испуњавање фискалних критеријума који су се односили на висину буџетског дефицита. Још један од фискалних критеријума односио се на висину јавног дуга. Посебно велик задатак приликом остваривања овог критеријума имале су земље које су у прошлости оствариле висок степен задужености.³⁴

2.2 Увођење јединствене валуте

Најзначајнији корак у креирању монетарне уније уследио је након доношења Одлуке о констатовању испуњености услова једанаест земаља чланица уније за увођење евра. У те земље убрајамо: Немачку, Француску, Италију, Шпанију, Холандију, Белгију, Луксембург, Португал, Финску, Аустралију и Ирску. Једна од земаља која није испунила услове је била Грчка. Монетарно уједињење се практично одвијало у три етапе.³⁵ Прва етапа означава припремне радње које се тичу увођења евра. Оне земље које су испуњавале постављене услове конвергенције морале су и да усвоје законе о конвергенцији својих националних

³¹ *Ibid.*

³² Armin Steinbach, *Economic Policy Coordination in Euro Area*, Routledge, Francis & Taylor Group, 2014, pp. 1-20.

³³ М. Димитријевић, *Институције међународног монетарног права*, Ниш, 2018, стр.182.

³⁴ *Ibid*, стр.31-32.

³⁵ С. Голубовић, М. Димитријевић, *op.cit*, стр 15.

валута, као и законске пакете из банкарског и финансијског сектора. Велики значај имали су закони путем којих се обезбеђивао независан положај централне банке од извршне власти. Другу етапу карактерише фиксирање девизних курсева земаља чланица према еврџ. У том периоду долази до преласка вођења монетарне политике са националних нивоа власти на ниво Заједнице, то јест Европску централну банку. Трећа етапа започета је током 2002.године и означава стварање монетарне уније, која је превасходно имала циљ да утврди рокове и места за конверзију новчаница и кованог новца у евро, што је потпадало у далежност националних централних банака.³⁶

3. Трошкови и користи формирања монетарне уније

Да ли је настанак монетарне уније пожељан или не, можемо проценити на основу трошкова и користи које са собом носи овај монетарни аранжман. Као главну предност настанка монетарне уније у теорији се наводи уклањање независности у делу кретања девизног курса и тим поступком елиминисати ризик.³⁷ За ове трошкове може се рећи да настају у мањем обиму као и да настају код краткорочних трансакција или разлика између понуђене и тражене цене која се проширује са ситуацијом када се јавља нестабилан курс. Врло је значајно споменути да се јединственом валутом ојачава улога новца као обрачунског средства и средства размене. Самом појавом и креирањем Европске монетарне уније, а затим и увођењем евра достиже се промена светске валуте у међународним односима. Не постоји наднационална институција која може своју валуту наметнути и поставити је као светску. Факторе које имамо на страни потражње искључиво могу бити ти који ће утицати на питање светске валуте.³⁸ Најзначајније користи од увођења јединствене валуте јесу заправо микроекономске користи. Долази до укидања 12 националних валута, и те валуте замењене су јединственом валутом и у том случају имамо губитак трансакционих трошкова конверзије европских валута. Још једна од користи коју је стварање монетарне уније произвело, јесте елиминација склоности ка инфлацији то јест корист од повећања кредибилитета. Једна од користи може се приказати у виду елиминисања ризика девалвације - зарачунавања више каматне стопе како би се покрио ризик девалвације. Веће

---

³⁶ *Ibid.*

³⁷ С. Голубовић, *op.cit.*, стр.40-46.

³⁸ *Ibid.*

инвестиције и увећање капитала, боља контрола стопе инфлације и транспарентност цена још су само неке од користи које имамо од стварања Европске монетарне уније. Насупрот користима, јављају се одређени трошкови код стварања Европске монетарне уније, а тичу се пропуштене могућности коришћења емисионе добити као извора прихода. На националном нивоу то означава губитак могућности коришћења дискреције код емисије новца или пак код војних конфликта што све заједно чини скуп геополитичких трошкова. Као главни ризик код увођења евра и успостављања монетарне уније јавља се опасност од појаве асиметричних шокова било да се они јављају на страни понуде или страни тражње. То се одражава највише на земље које улажу највеће напоре прилагођавању, то јест ти трошкови су већи услед пада привредне активности и повећања стопе незапослености.³⁹

II ЕВРОПСКИ СУД ПРАВДЕ И МОНЕТАРНО УПРАВЉАЊЕ

1. Кратак осврт на настанак и развој Европског Суда правде

Правосудна делатност у оквиру Европске уније може се обављати на нивоу Европског суда правде (ЕСП) као највише инстанце јавног поретка Заједнице, затим у оквиру Општег суда али и на нивоу Специјализованих судова који помажу у раду Општем суду у случају доношења одлука о предметима из одређене области.⁴⁰

Као највиши орган, Суд правде одлучује о свим питањима из домена настанка и примене права Европске уније. У циљу реализације прокламоване гаранције поштовања комунитарног права, Суд правде може вршити судску оцену законитости рада институција Европске уније, дужан је да прати примену права, да исто тумачи и интерпретира када се од њега очекује и захтева, али и обликује будуће право Уније.⁴¹

У додатне надлежности Суда спада и правно саветовање и давање претходног мишљења. Што се тиче правних савета, исти се пружају у виду мишљења о споразумима које Европска унија жели да закључи са земљама нечланицама и међународним организацијама. Једна од битнијих улога Суда јесте његова функција као органа за управљање правосуђем. Како би извршио овај задатак, Суд ради на предметима који би у

---

³⁹ *Ibid.*

⁴⁰ К.Дитер Борхарт, *Абецеда права Европске уније*, Луксембург, 2013, стр.63.

⁴¹ *Ibid*, стр. 66.

државама чланицама, у зависности од њиховог националног система били дати на решавање различитим судовима. Суд поступа као својеврсни уставни суд уколико решава спорове између институција Уније или када утврђује законитост законодавних аката, у случају разматрања управних аката комисије или пак националних власти које не примењују законодавство Уније. Као радни суд или трибунал делују у случајевима радних спорова, као финансијски суд делује у предметима који се тичу исправности и тумачења директива из дела пореског и царинског права, док као кривични суд делује у случајевима саслушања захтева за одштету или када тумачи одредбе о спровођењу пресуда у трговинским и грађанским предметима као и у споровима који се односе на интелектуалну својину где се као доказни однов узима надлежност суда правде.⁴² За Општи суд можемо констатовати да није нова институција уније, већ ради у саставу Суда правде. Као такав он је независан орган и у организационом смислу је потпуно издвојен од Суда правде. Предмети који су му додељени на решавање имају ознаку „Т“, док предмети који су додељени Суду правде имају ознаку „Ц“. Као помоћ Општем суду јављају се специјализовани судови, чија се надлежност односи на спорове са службеницима Европске уније. Против одлука Специјализованог суда могу се подносити жалбе Општем суду.⁴³

Носилац целокупне судске власти је у почетним годинама настанка Европске уније био Суд правде и она је као таква била јединствена. Ова судска инстанца је била стварно надлежна за све судске предмете, али се протоком времена број предмета увећава, те је било потребно формирати додатно судско тело које би имало помоћну судску улогу и тако допринело растерећењу Суда правде. Државе чланице су подржале тај предлог у склопу Јединственог европског акта и тада је формиран Суд прве инстанце. У међувремену, тачније ступањем на снагу Лисабонског уговора (1.децембра 2009.године) долази до преименовања овог суда и он добија назив Општи суд. У оквиру Општег суда уведени су у рад и специјализовани судови. Велики допринос Општи суд је имао и у делу који се односио на интеграцијске процесе у Европи.⁴⁴

2. Правни механизми координације монетарне политике у Европској унији

---

⁴² *Ibid.*

⁴³ *Ibid*, стр.67-69.

⁴⁴ А. Махмутовић, *Увод у право Европске уније*, Травник 2015, стр.138.

Концепт координације обухвата сет правила и процедура који се морају поштовати од стране сваке земље и институције које функционишу у оквиру њих.⁴⁵ Као специфичност успешног деловања Европске монетарне уније наводи се ситуација у којој је потребно комбиновати заједничку монетарну политику са фискалним политикама држава чланица у циљу заштите вредности јединственог тржишта и осигуравања привредног развоја. Што се тиче монетарне уније, уколико не постоји могућност вођења аутономне монетарне политике и коришћења инструмената девизне политике, сав терет прелази на фискалну политику као и националне економске политике које имају циљ обезбеђивања макроекономске стабилности. Здраве јавне финансије јесу веома битне за спровођење монетарне политике и очување стабилности цена.⁴⁶

Како би се успоставила јединствена монетарна политика и њено ефикасно спровођење, првенствено је битно успоставити везу са фискалном политиком. Посебан акценат ставља се на очување стабилности цена, а оно је условљено са стањем у јавним финансијама. Као решење те ситуације изналази се да се монетарна и фискална политика води на наднационалном нивоу, односно да надлежност за вођење ових политика буде пренета на наднационална тела.⁴⁷

2.1. Појам и карактеристике

Монетарна политика која се у Европској унији конципира и имплементира као јединствена јесте регулисана одредбама комунитарног права. Процес координације био је пропраћен усвајањем Мастрихтског уговора а Комисија је вршила усмеравање тока и правца координације економске политике. Наиме, појам координације тумачен је на више начина али је исто тако прихваћено и више његових дефиниција.⁴⁸ Појам координације се означава као облик економске сарадње међу државама, који подразумева претходно утврђивање оперативних и експлицитних обавеза у погледу функционисања монетарне и фискалне политике.⁴⁹ Координацију можемо посматрати као размену информација, док у изузетним случајевима као што је на пример економска криза, координација поприма *ad hoc*

---

⁴⁵ Л. Мацар, „Политика конкуренције као фактор интеграција Србије у Европској унији”, *Школа бизниса*, бр. 3/2011, стр.88.

⁴⁶ С. Голубовић, *op.cit.*, стр. 109-110.

⁴⁷ *Ibid.*

⁴⁸ М. Димитријевић, *op.cit.*, стр.179.

⁴⁹ *Ibid.*, стр.180.

карактер и тиме су означене мере које имају улогу превазилажења поремећаја у привреди. Уколико координацијом обухватамо само поједине циљеве економске политике, за њу можемо слободно рећи да је парцијална, док се под потпуном координацијом подразумевају сви елементи који се тичу вођења заједничке економске политике. Према томе, концепт координације економске политике може се посматрати у уставном и политичком погледу.⁵⁰ Појам координације се може сагледати као мултидисциплинаран јер у себи садржи значења економске, политичке и правне природе. Циљ координације јесте успостављање јединствене монетарне политике и обезбеђивање пожељних стања у економији. Мањи део који се тиче вођења економске политике остаје на националном нивоу, али све уз поштовање правила и принципа које прописује Европска унија својим чланицама, али и земљама које желе да постану чланице уније. Поменути циљеви се остварују путем система, наиме националног система као и комунитарног система, уз помоћ санкција које су прописане правним актима. Координација се базира на неколико принципа, а један од њих јесте принцип супсидијарности који говори о томе да донешене одлуке буду што јасније приказане грађанима. Унији се тада намеће обавеза да правилно извршава акције, како на националном тако и на регионалном или локалном нивоу. У пракси се примена овог принципа не поштује у потпуности, а то све због његовог састава и неодређености у погледу правног и економског деловања. Да би се овај проблем отклонио, развили су се посебни механизми попут тзв. механизма „раног упозорења“, који се јавља као решење проблема на принцип супсидијарности. Овај проблем прошао је и кроз руке Еропског суда правде, то јест, он је разматрао неколицину случајева који се тичу примене поменутог начела и закључио да исти није био повређен.⁵¹

2.2 Институционални изазови у имплементацији модела монетарног управљања у пракси

Путем инструмената класичне монетарне политике тежи се успостављању јединствене монетарне политике на нивоу Европске уније, уз одговарајућа прилагођавања

---

⁵⁰ K. D.Henke, *Managinig Subsidiarity frome an Economic Point of View, Soft Co-ordination and Hard Rules in European Economic Policy*, Technische Universitat Berlin, Diskussion Papier No.2, 2006., pp. 22-23.

⁵¹ Paul Craig, „Subsidiarity: A Political and Legal Analysis“, *Journal of Common Market Studies*, Vol.50, 2012, pp. 50-72.

а без њих је немогуће извршити контролу централних банака. Све мере и инструменте монетарне политике можемо сагледати у оквиру акција које се спроводе у оквиру стратегија монетарне политике.⁵² Путем споменутих стратегија стварају се оптимални услови за деловање постављених механизма координације на тржиштима чланица монетарне уније, јер се тиме достиже неопходан ниво кредибилитета и ефикасности заједничке монетарне политике. Оснивачким актима утврђени су циљеви којима се жели постићи формирање економске и монетарне уније. Обавеза је чланица Европске монетарне уније да поштују правила дефинисане монетарне и девизне политике које за циљ имају јачање привременог раста и контролисану инфлацију, уз поштовање принципа тржишне привреде и слободне конкуренције.

Уколико се тежи припајању некој заједници, то заправо значи усаглашавање сопственог институционалног система са прихваћеним системом саме заједнице. Кандидати чији се привредни системи разликују од система заједнице морају уложити више напора како би свој институционални систем прилагодили систему који је владајући у тој заједници. То заправо значи, да земље морају усаглашавати решења свог институционалног система решењима која постоје у праву привредног система Европске уније. Уколико дође до споријег прилагођавања, то се најпре објашњава одсуством потребних ресурса, очувањем културних навика и друго.⁵³

Европска унија пред собом има тежак задатак који се тиче поправљања економске ситуације и успостављања економског напретка у односу на 2020.годину. Фактори који додатно отежавају ту ситуацију јесу првенствено интерни и они представљају препреке оптималној економској активности.⁵⁴ Што се тиче међународне трговине и инвестиционе позиције Европске уније, може се рећи да она зависи пре свега од економских партнера, а тренутна ситуација указује на спорове који се тичу социо - економског контекста. Европска унија се суочава са кризом суверених дугова што заправо јесте дело недовршеног пројекта формирања саме монетарне уније, због тога кажемо да Еврозони недостаје зајмодавац у

---

⁵² Т. Јованић, *Циљеви и облици регулисања пословања банака*, Београд, 2009, стр. 144.

⁵³ В. Матејић, „Институционални систем и ефикасност истраживачког система Србије: Значај за развој и текуће стање“, *Зборник радова „Технологија, култура и развој“*, Београд, 2009, стр.9.

⁵⁴ Р. Ковачевић, „Светска привреда, трговина Европске уније и робни извоз Србије пре пандемије корона вируса (Covid 19)“, *Економске идеје и пракса*, 38 (2020), стр. 10-13.

последњој истанци за најугроженије државе као и флексибилност на шокове и могућност фискалних трансфера.⁵⁵

3. Позиција Европског суда правде у систему монетарног управљања Европске уније

Европски суд правде има значајну улогу и у хармонизацији монетарног права чланица Европске уније, и ту улогу можемо препознати као посредну или непосредну. У анализи монетарних и фискалних спорова који се све више манифестују у европском монетарном праву услед повреде критеријума конвергенције, морамо сагледати чињеницу да ЕМУ (као носилац монетарног суверенитета у условима централизоване монетарне политике) претендује да свој утицај делегира и на земље нечланице.⁵⁶

Временом је Европски суд правде проширио своје надлежности кроз примарну улогу која се односила на монетарне односе међу земљама чланицама. Европски суд правде јесте тај који брине о примени комунитарног права у свим аспектима које обухватају монетарно и економско право. У овом делу његов однос може бити директан или индиректан, а све у складу са правом Европске уније. Директан утицај Суда правде примећујемо код одлука које се тичу земаља чланица које нису испуниле преузете обавезе у области монетарне и фискалне политике.⁵⁷

Надлежност суда укључује најпре одговорност за спровођење уговора и регулатива, затим Суд представља крајњу инстанцу за решавање судских спорова и пружа помоћ националном законодавству да на правилан начин спроведе регулативе које је прописала Европска унија. Такође, Суд је одговоран за законско спровођење аката који су донешени од стране тела Европске уније, а исто тако одговорни су за тумачење статута који је донешен одлуком Савета. Помоћ Европском суду правде пружају и национални судови решавајући неке предмете за које се сматра да су адекватно обучени, а исти би направили гомилање

---

⁵⁵ Андреа Матијевић, Економски изазови за Европску унију у пост Ковид 19 периоду, у: *Развојни правци Европске уније након пандемије КОВИД 19* (ед. Невена Станковић, Драгана Дабић, Горан Бандов), 2021, стр. 259–281.

⁵⁶ М. Димитријевић, *op.cit.*, стр.120.

⁵⁷ М. Димитријевић, „О новој надлежности Европског суда правде у решавању монетарних и фискалних спорова“, Зборник радова Правног факултета у Нишу, број 73(2016), стр.185.

предмета у оквиру Европског суда правде. Национални судови дужни су да спроводе све пресуде које се на њих односе, а донео их је Европски суд правде.⁵⁸

У теорији се делокруг послова Европске централне банке може разврстати у три дела: део који се односи на вођење монетарне политике, део који се односи на обављање финансијске супер визије као и део који се односи на резолутне мере. Што се тиче правне одговорности Европске централне банке, додаје јој се још једна функција, а та функција се односи на област спречавања прања новца у финансирању тероризма, али и на питања из области развоја дигиталних валута.⁵⁹

Европска централна банка активно учествује у монетарним споровима и с тога је веома важно и утврдити њену позицију унутар сложене комунитарне структуре. У случају спора са ОЛАФ-ом, Европски суд правде је својом пресудом јасно потврдио да је Европска централна банка независна.⁶⁰ Питање независности у раду Европске централне банке као тема међу монетаристима не изазива неслагања, али се мора споменути да немају јединствен став што се тиче одговорности у раду, то јест мерења количине потребне одговорности у раду. Једино Суд правде може разрешавати чланове савета гувернера и извршног одбора. Такође, Европски суд правде је више пута недвосмислено заузео став да Европска централна банка треба своје задатке решавати самостално. Потребно је напоменути да се овде говори о лимитираној а не апсолутној независности, јер Европска централна банка јесте независна унутар комунитарне институционалне структуре, али не и од саме Заједнице.⁶¹ Оснивачким уговорима и Статутом Европске централне банке као и одредбама примарног и секундарног права Европске уније ограничена је независност рада Европске централне банке. Рад банке подлеже контроли Првостепеног суда и Европског суда правде. У Европском монетарном праву све више се анализирају монетарни и фискални спорови до којих је дошло услед повреде критеријума конвергенције, те с тога морамо узети у обзир да Европска монетарна унија тежи ка томе да свој утицај прошири и на земље нечланице. То жели постићи најпре преко критеријума ценовне, финансијске и фискалне конвергенције које морају испунити земље кандидати.⁶²

---

⁵⁸ М. Прокопијевић, *Европска унија*, Београд, 2009, стр.94-96.

⁵⁹ С. Голубовић, М. Димитријевић, *Пословне и банкарске финансије за правнике*, Ниш, 2022, стр.154-155.

⁶⁰ *Comision v Ecb, Judgment of the Court 10 July 2003. in Case C-11/00.*

⁶¹ *Ibid.*

⁶² М. Димитријевић, *Институције међународног монетарног права*, Ниш, 2018, стр.120.

Делећи мишљење аутора који су се бавили анализом ове пресуде слажемо се да је Суд правде своју пресуду у спору са ОЛАФОМ потврдио независни положај ЕЦБ од различитих политичких утицаја, што јој омогућава да правовремено извршава задатке који су предвиђени Уговором о ЕУ и Статутом Европског система централних банака.⁶³ У склопу Лисабонског уговора утврђена је и садржина правног стандарда који се односио на „финансијске интересе Европске уније“ где се јасно дефинише који расходи и приходи припадају јединственом буџету Европске уније. ЕЦБ припада делу Европског система централних банака у оквиру Европске уније што изискује да Европска централна банка као самостална институција има своје приходе и расходе. Контролу књиговодствене евиденције Европске централне банке, обавља Европски ревизорски суд.

Монетаристи истичу став по питању независности по питању Европске централне банке, и међу њима не долази до већег сукоба мишљења, док са друге стране јавља се нејасан став по питању њене одговорности у раду. Та одговорност са економске стране мери се постигнутим резултатима рада, а исти се јављају остваривањем постављених задатака Европској централној банци.⁶⁴

Европска централна банка у оцени одговорности рада треба да примењује оба система, како би заузела исправан став у монетарном праву Европске уније. Што се тиче поверених задатака Европска централна банка наступа самостално и као таква је заштићена од свих политичких утицаја, који би на било који начин ометали извршавање њених задатака који су јој поверени одредбама оснивачких уговора и статута Европског система централних банака и Европске централне банке.

Суд правде истиче да Европска централна банка има ограничену независност, а неограничена се испољава у раду са националним банкама, али Европска централна банка није у потпуности независна од Заједнице. Из овог проистиче да контролу њеног рада врши Европски суд правде. Независност Европске централне банке је наглашена у одредбама примарног и секундарног права Европске уније, као и уговора и статута Европске централне банке. Контрола која се спроводи односи се на рад Европске централне банке, а исту врши Суд. Уколико дође до неке озбиљније повреде права контролу врши Европски суд правде, а уколико се ради о мањој повреди Европску централну банку ће контролисати Првостепени

---

⁶³ *Ibid.*

⁶⁴ *Ibid.*

суд. Европски суд правде најпре делује у области монетарног, економског и финансијског права. Монетарним споровима најчешће се приписују управни спорови који се тичу поступања Европске централне банке, док се фискалним споровима обухватају све процедуре које су утврђене Пактом о стабилности и расту или уопштено фискалним правилима.

Монетарне спорове посматрамо и у ширем смислу и у њих сврставамо све спорне елементе или институте у оквиру споровођења монетарне политике. Фискалне спорове одликују спорови који се тичу начина спровођења и функционисања буџетске политике. Сви поменути услови најчешће се испољавају на примеру држава кандидата који желе да приступе Европској унији.⁶⁵ У ове услове укључени су различити критеријуми, најпре ценовне, финансијске и фискалне конвергенције. Што значи да државе кандидати треба да обрате велику пажњу на ове услове, и исте уграде у своје национално право. У првим годинама деловања ЕМУ, улога ЕСП је више имала карактер секундарне (јер ЕЦБ има примарну улогу као врховна монетарна институција), али се у условима кризе указује на све већу потребу ширења надлежности ЕСП у домену монетарних односа земаља чланица.⁶⁶

3.1. Класичан приступ

Утицај суда у монетраном систему можемо сагледати као директан или индиректан, а исти је дефинисан правом привредног система Европске уније.⁶⁷ Директан утицај постоји када Европски суд правде одлучује о мерама које се тичу држава чланица које не испуњавају обавезе за приступање Европској унији, као ни услове који су постављени у склопу монетарне и фискалне политике. Уколико до непоштовања услова дође, Комисија покреће судски поступак, а пре самог покретања поступка оставља време држави чланици да поднесе образложење зашто је дошло до неиспуњења обавеза. Иницијативу за обевештење могу покренути и друге државе чланице. Ако Суд констатује да је дошло до повреде права, исти ће прописати мере које су потребне како би се постојећи проблем превазишао. Комисија мора испитати да ли ће држава чланица испунити своје обавезе. Комисија је

---

⁶⁵ М. Димитријевић, *op. cit.*, стр. 200-219.

⁶⁶ *Ibid*, стр. 120-122.

⁶⁷ *Ibid*.

дужна да остави могућност држави чланица да достави приговор на одлуку Суда и мере које је прописао, наравно уколико исти постоје. Након утврђеног рока за извршење, у случају непоступања по истом, држава чланица ће платити новчану казну. Висину новчане казне предлаже Комисија, и о томе правовремено обавештава Суд. Европски суд правде може деловати и у одлукама које се везују за неиспуњавање обавеза које имају националне централне банке према Европској монетарној унији. Поступак може бити покренут од стране Савета гувернера Европске централне банке и државе чланица, у ситуацији када дође до повреде правних аката и права Европске централне банке. Као врховна институција Европски суд правде може одлучивати о ваљаности аката Европске централне банке. То се односи на све акте који имају правно обавезујуће дејство, осим мишљења, препорука и аката Парламента из којих проистиче дејство према трећим лицима. Када Суд констатује да је поднешена тужба основана, акт се проглашава неважећим, што може бити у потпуности или делимично где остају да важе одређена дејства уредбе.⁶⁸

3.2. Савремени приступ

Европска унија се суочава са глобалним проблемом који се тиче економске и финансијске кризе, а исти намеће потребу увођења реформи у раду појединих институција које делују у склопу Европске монетарне уније. Главни проблем који се јавља тиче се очувања стабилности евра и оправданости пружања финансијске помоћи појединим државама чланицама, јер се тиме директно чини повреда примарног права Европске уније, јер је забрањено колективно финансирање јавног дуга или финансирање дефицита економски слабије развијених земаља чланица на уштрб економски најразвијенијих земаља чланица.⁶⁹ Како би се процес координације оснажио било је потребно извршити реформу Пакта о стабилности и расту и створити услове за продубљену координацију фискалне политике, затим управљати макроекономским поремећајима, утицати на развој конкурентности али и на успостављање Европског семестра за излазак из кризе.⁷⁰

---

⁶⁸ *Ibid*, стр.122-124.

⁶⁹ С. Голубовић, М. Димитријевић, *Приручник о координацији монетарне политике у Европској унији*, Ниш 2020, стр. 65.

⁷⁰ European Commission, *Mastering Economic Interdependence: Commission Proposes Reinforced Economic Governance in the EU*, Brussels, 12 May 2010, IP/10/561.

Оснаживање улоге Европског суда правде у домену монетарног права јесте најпре последица другачијег концепта финансијске стабилности, који је у почетку имао општи карактер и односио се на сигурост и усаглашеност свих делова финансијског система заједнице. У те сегменте се касније инкорпорирао систем девизног поравнања, као и ценовни систем. Одржавање финансијске стабилности постаје озбиљнији задатак у случајевима кризе и односи се на све појединачне учеснике на финансијском тржишту комунирарне институције али и на државе које се ту налазе као спољнотрговински партнери Уније.⁷¹

III МОНЕТАРНА ЈУРИСДИКЦИЈА ЕВРОПСКОГ СУДА ПРАВДЕ У ОБЛАСТИ ЕВРОЗОНЕ

I. Улога Европског суда правде у европском монетарном праву

Задатак Европског суда правде јесте да обезбеди пуну имплементацију начела законитости на простору Европске уније и да осигура услове под којима се законска решења примењују на исти начин у истоврсним институцијама. Суд обезбеђује, на пример, да национални судови не доносе различита решења по истом питању. Суд сачињава по један судија из сваке државе чланице, тако да је обхваћено свих 27 националних правних система Европске уније. Због ефикасности у раду, Суд се ретко састаје у пуном саставу. Суд најчешће заседа као "веће" од 13 судија или се рад одвија кроз више већа у саставу од 3 или 5 судија. Судије се именују на мандат који траје шест година, али исто тако може бити и обновљен.⁷²

Као један од главних задатака Суда правде између осталог издваја се старање о поштовању примене комунитарног права у делу који се тиче:

- Уговора о успостављању европских заједница (Европски економске заједнице и Еуроатома, а пре тога и Европске заједнице за угаљ и челик), као примарног извора права, и

---

⁷¹ *Ibid.*

⁷² М. Радуловић, „Суд правде Европских заједница“ у: *Упознај Европску унију* (ур. Ђуро Стојановић), Подгорица, 2006, стр.72-73.

- Одредби које су садржане у уредбама, директивама, одлукама, мишљењима и препорукама које доносе различите институције заједнице или сама Европска унија, као извор секундарног права.⁷³

Надлежност Европског суда правде своје основе има у:

- Примарном праву, које се односи на одредбе из Уговора и то не само оних који се односе на оснивање европских заједница и Европске уније већ и другим уговорима.
- Секундарном праву, кога сачињавају уредбе, одлуке, директиве, мишљења и препоруке које доносе органи Европске уније.
- Објављеним изворима претендентног права европских заједница - судске пресуде.

Најчешће врсте предмета о којима Европски суд правде одлучује тичу се предузимања неопходних акција за неиспуњење обавеза, радње за поништење, предузимање акција због одређених пропуштања и спровођење поступака за надокнаду штета.⁷⁴

Код прелиминарног поступка полази се од тога да су национални судови држава чланица Европске уније одговорни за испуњење мера и исправно спровођење европског права у својој држави. Национални суд се може обратити Европском суду по питању било какве недоумице или о тумачењу исправности права Европске уније, а може и консултовати Суд ради прибављања савета и претходног мишљења. Суд може дати савет у облику тзв. „прелиминарног решења“.

Код поступка због неиспуњења обавеза, Комисија може започети овај поступак ако има недоумице и верује да државе чланице не успевају да испуне своје обавезе које имају према праву Европске уније. Ако суд утврди да држава чланица и даље није поступила према наложеним мерама у складу са пресудом, може да изрекне новчану казну оптуженој.

У случају да било која од држава чланица, Савет Европске уније, Европска комисија или Европски парламент сматра да је одређено решење утврђено примарним или секундарним извором Европске уније неосновано, могу затражити од Европског суда правде да га поништи (што је смисао акција за поништење).

Оснивачки акт имплицира да Европски парламент, Савет и Комисија морају беспоговорно учествовати у спровођењу донесених одлука. Уколико до тога не дође, држава чланица, друга институција Заједнице и појединци, или чак предузећа могу поднети

⁷³ *Ibid.*

⁷⁴ И. Ј. Цомбић, *Европска унија*, Сарајево, 2010, стр. 60-61.

жалбу Суду што је смиасо тзв. акција због пропуштања. Такође, уколико неко лице или предузеће претрпи штету, а као резултат те радње или одређеног нечињења заједница или њених запослених, исти може покренути поступак захтевајући накнаду пред Провстепеним судом.

Јурисдикцију Европског суда правде унутар монетарног оквира можемо посматрати са политичког и правног становишта. Политичка јурисдикција јесте уређена одредбама примарног права.⁷⁵ Европски суд правде јесте заправо чувар закона Европске уније, и он обезбеђује поштовање одредби из Уговора о стварању Заједница као и Уговора о Европској унији, а у склопу тога и свих осталих уговора и директива, препорука и мишљења који у целини чине *acquis communautaire*, или ти право Европске уније. Суд јесте задужен да ствара нови и целисходнији институционални систем Европске уније. Као такав задужен је да се стара о општим односима међу приватним и правним лицима у оквиру Европске уније, али и на путу индивидуе и државе или пак институције Европске уније. Задужен је да у оквиру Европске уније обликује нова правила и одржава комуникацију на релацији између држава чланица, али и између држава чланица и институција Европске уније, као и да подржи комуникацију међу институцијама Европске уније. Европски суд правде може имати и остварити одређен политички утицај и то путем механизма где одређена искуства из пресуда користи у пракси и путем њих убрзава процес европске интеграције. Својим поступцима Европски суд правде оснажује правни систем Европске уније и подједнако оснажује поверење у своју област као део правде која је иста за свког грађанина, то јест јасна и једнака и то је оно што Европску унију чини пожељном.⁷⁶

2. О потреби судске контроле инструмената и мера из области јединствене монетарне политике (проблем монетарног кредибилитета и транспарентности)

Европска централна банка има слободу да донесе уредбе без претходног консултовања Савета или Европског парламента. Европски суд правде у своје задатке убраја и вршење контроле законитости аката које је донела Европска централна банка, сем у случају оних који имају карактер мишљења или препорука. Судском контролом је

---

⁷⁵ М. Димитријевић, *op.cit*, стр.186-188.

⁷⁶ М. Радуловић, *op.cit*, стр. 79.

потребно обезбедити несметану заштиту принципа владавине права а најпре принципа поделе власти.

Основно средство и начин за контролу законитости аката донесених од стране Европске централне банке чини тужба за поништај. Право на овакву тужбу која се односи на ненадлежност, повреду Уговора, повреду најбитнијих правила поступака или неког правног прописа који се односи на његову примену или злоупотребу овлашћења имају све државе чланице, Комисија, Европски парламент и Савет.⁷⁷

Акти Европске централне банке могу подлећи под судску контролу, а иста може бити иницирана од стране физичких и правних лица, уколико је правни интерес за подношење тужбе оправдан. Европски суд правде има овлашћења да искаже да ли је орган обавезан уговором да донесе неке од аката, као и да ли тај орган испуњава своју обавезу или пак пропушта да је изврши. Тужба због пропуштања може бити поднета против Савета, Парламента, Комисије, као и против Европске централне банке. Тужиоци могу бити сврстани у категорију привилегованих као што су Комисија, Парламент и Савет али и у категорију непривилегованих тужиоца, у коју убрајамо сва физичка и правна лица.⁷⁸

Уколико дође до одсуства контроле од стране политичких тела, а посебно од стране Европског парламента неопходно је извршити судску заштиту и контролу у том случају. Уговором о функционисању Европске уније тежи се остваривању основног циља, то јесте стабилност цена али и примена стратегије и избора инструмената за остваривање примарног циља. За успешност овог циља и његову реализацију одговоран је Европски систем централних банака, док је остављена слобода за одређивање појма „стабилности цена“ над Европском централном банком.⁷⁹

Све више се указује потреба деловања Европског суда правде у делу монетарних односа међу државама чланица. Такође, Европски суд правде брине о примени комунитарног права у свим његовим сегментима али и у делу који се тиче економског, финансијског и монетарног права. Његово деловање може се препознати на директан или индиректан начин који је уткан у основним постулатима права привредног система Европске уније. Европски суд правде има директан утицај на мере које се примењују на државе које

---

⁷⁷ С. Голубовић, *op.cit.*, стр.100-101.

⁷⁸ *Ibid.*

⁷⁹ *Ibid.*

нису испуниле обавезе саме координације националних монетарних и фискалних политика са вредностима *acquis communautaire*. Поступак може покренути Комисија која је пре свега тога упутила своје мишљење држави чланици за изјашњење или друге државе чланице које претходно морају обавестити Комисију. У случају повреде права Суд може донети одлуку којом даје предлог мера које је могуће предузети. Као превентивну меру Комисија пружа могућност држави чланици да изнесе свој став или евентуалне приговоре као и објашњење зашто се држава чланица није држала задатих мера или их није испунила у потпуности. У случају да држава чланица то не испуни Комисија предлаже новчану казну коју држава чланица треба да плати, а исто тако комисија о свему томе обавештава Суд.

Поред ових обавеза Европски суд правде има удела и у решавању која се тичу неиспуњавања обавеза националних централних банака, за које су оне биле обавештене уласком у Европску монетарну унију.⁸⁰ Поступак може покренути Савет гувернера Европске централне банке и државе чланице када сматрају када су прекршени правни акти Европске централне банке и да исти повређују комунитарно право. Суд може доносити и одлуке о исправности индивидуалних и заједничких аката Европске централне банке, Ревизорског суда, Комисије, Парламента и других органа Заједнице. Сви акти који имају правно обавезујуће дејство изузевши мишљења и препоруке могу бити предмет контроле законитости. Одређене акте суд може прогласити ништавним али када се ради о одредбама које припадају секундарном праву, он може донети одлуку о томе која дејства уредбе остају на снази и под којим околностима.⁸¹

а) Случај правне оправданости Споразума о Европском стабилизационом механизму

Како је приликом доношења Споразума о Европском стабилизационом механизму постојала евидента неусаглашеност са одредбама оснивачких аката, *Томас Прингл* (тадашњи представник ирског парламента) поставио је питање да ли се државама чланицама намећу обавезе које нису у складу са принципима функционисања и очувања Европске монетарне уније. Тада је ово питање Врховни суд Ирске послао на разматрање Европском суду правде, који је по овом питању заседао у пуном саставу. Што се тиче овог

---

⁸⁰ М. Димитријевић, *op.cit*, стр. 127-132.

⁸¹ *Ibid.*

предмета Суд је донео одлуку којом забрањује било какво закључивање и ратификацију споразума који се тичу Европског стабилизационог механизма. Исто тако Суд доноси одлуку да овим Споразумом није повређен Уговор о функционисању Европске уније а исти се односи на област монетарне политике Заједнице. Као циљ заједничке монетарне политике наводи се достизање ценовне стабилности али и стабилности еврозоне. Европски стабилизациони механизам представља инструмент који се примењује у делу економске политике коју воде земље чланице али се и истим не обухвата део централизоване монетарне политике.

Суд је изнео мишљење да постојећи Европски стабилизациони механизам обухвата скуп мера и инструмената који служе обезбеђењу координације и надзора у делу економске и монетарне политике, а исти имају ефекте на монетарну политику и при томе остају посредни и од секундарног значаја. Споразум о Европском стабилизационом механизму представља само мост преко кога се врши редистрибуција економског богатства богатих земаља чланица у корист сиромашнијих земаља.⁸² Управо овим поступком нарушава се циљана хармонизација правних прописа. Поједини механизми координације који су подбацили оправдани су чињеницом да су усвојени минималним учешћем Парламента, чиме је створен велики отпор грађана на исти. Уколико би се у исти процес координације укључио Парламент, грађани би имали више поверења у такву економску политику а процес координације био би сврсисходнији и донешен на демократски начин. Као што је већ споменуто слична ситуација десила се и у случају Парламента против Комисије и Савета, а све због помоћи Бангладешу када су га задесиле поплаве. Парламент је заузео став да без обзира на хумани карактер помоћи, Савет нема моћ да донесе одлуку о финансијској помоћи, без уважавања буџетске процедуре Европске уније.⁸³

b) ОМТ програм

У условима глобалне финансијске кризе дошло је до усвајања нових институционалних модела макроекономског управљања који имају задатак да ојачају целокупан привредни

---

⁸² *Ibid.*

⁸³ М. Димитријевић, *op.cit.*, стр.127-131.

систем држава чланица.⁸⁴ Тада је дошло и до реформе постојећих принципа европског монетарног права што је за последицу имало велики број монетарних спорова. Предмет који је посебно истакнут из судске праксе везује се за посматрање компатибилности програма Европске централне банке за куповину обвезница на финансијском тржишту са одредбама чврстог права. Како би се очувала јединствена монетарна политика, Европска централна банка је овај програм усвојила 2012.године а све са циљем куповине обвезница на секундарном тржишту.

У том периоду јавља се велика потражња за високо ризичним обвезницама које доносе велику премију. Тада се јављају и трансмисиони механизми који својом политиком утичу на обезбеђивање резерви централних банака које би касније служиле за одржавање ликвидности комерцијалних банака. Примена поменутих мера је у Немачкој била условљене претходном одлуком Уставног суда које се тицало питања да ли Европска централна банка поседује мандат за усвајање овог програма које је сходно одредбама примарног права и да ли исто нарушава принципе демократског друштва који су гарантовани Уставом. Уставни суд је изнео своје мишљење и у својој одлуци истакао да ОМТ програм представља вид арбитражног поступања Европске централне банке и да иста не сме одступати од већ утврђених принципа то јест одредби оснивачких аката.⁸⁵ ОМТ програм не обухвата квантитативна ограничења код куповине обвезница што може довести до промене мера финансијске подршке које су утврђене споразумом о Европском стабилизационом механизму.

Монетарна политика има задатак да уз помоћ комплексних техника и модела утиче на одрживи привредни раст, а централна банка мора сносити последице и деловати у складу са утврђеним циљевима јединствене монетарне политике. Посебан сегмент представљају монетарни спорови у којима се води реч о поступцима централне банке конкретније одлучује се о управно правној природи аката врховне независне институције.⁸⁶ ОМТ програм представља меру јединствене монетарне политике, која се спроводи на

---

⁸⁴ Mark Dawson, *The Legal and Political Accountability Structure of 'Post-Crisis' EU Economic Governance*, *Journal of Common Market Studies*, 53 (2015), pp. 976-993.

⁸⁵ A. L. Riso, "An Analysis of the OMT Case from a EU Law Perspective", in: *The Ecb's Outright Monetary Transactions in the Courts* (ed. Helmut Siekmann and Al.), *IMFS Interdisciplinary Studies in Monetary and Financial Stability*, 1/2015, pp. 19-29.

⁸⁶ Herwig C.H.Hofman, *Gauweiler and OMT: Lessons for EU Public Law and European Economic and Monetary Union*, *IMF Working Paper*, No.19, 2015, pp. 2-5.

наднационалном нивоу а чији је основни циљ монетарна стабилност. Спровођење ОМТ програма јесте условљено одређеним задацима, које су земље чланице прихватиле приликом ратификације Споразума о европском стаблизационом механизму а исти се односи на израду макроекономских програма прилагођавања који је усмерен на циљеве опште економске политике. Суд је био става и мишљења да деловање Европске централне банке на секундарном тржишту може имати сличан ефекат као куповина хартија од вредности на примарном финансијском тржишту.⁸⁷

3. Отворена питања у вези са будућим деловањем Европског суда правде у монетарној унији: препоруке за одрживу централизовану монетарну политику

Настанком Европске уније дошло је до решавања многих тадашњих проблема који су се учили у Европи након Другог светског рата, али су неки проблеми настали и развијали се са самим њеним формирањем. О будућности Уније тешко је говорити уколико се не познаје њена прошлост. Посебан акценат треба ставити на одлуке које су донешене у прошлости али и на начине и мере у којима су исте поштоване поготово у сегменту економске политике који је чврсто централизован, а то је јединствена монетарна политика. Треба имати на уму да донешене мере у прошлости могу имати великог утицаја на дешавања у будућности.⁸⁸ У садашњости се све више говори о европеизацији, под којом се подразумева деловање правила, тела и појава у Унији на одговарајуће појаве у националним државама.

У литератури се наводи да европеизација подразумева део надлежности који је наднационалан управо због тога што је пренет на тела Уније са националног нивоа делања. Неки аутори сматрају да је то боље, јер су и саме политике боље, док се други са тиме не слажу што одговара поставкама о предностима и недостацима наднационалног организовања у економским интеграцијама.⁸⁹ Исто то уочава се у раду тела Европске уније где се ствара разлика између оних који су мање спорни или који боље функционишу, од оних код којих је ситуација нешто другачија. Још један сегмент који обухвата европеизација

---

⁸⁷ М. Димитријевић, *op.cit*, стр.132-136.

⁸⁸ М. Прокопијевић, *op.cit*, стр. 645-646.

⁸⁹ *Ibid.*

односи се на поделу власти и представљање на Европском нивоу у односу на националне државе. Европска унија је током времена увећала број својих чланица, и као таква захваћена је од стране новог таласа глобализације. У предстојећем периоду, потребно је да се Унија избори са свим недаћама и одржи свој корак са ривалима, то јест да не дозволи да буде у заостатку.⁹⁰ Унију у будућности могу употпунити њени грађани као њихови изабрани представници. Самим тим европска интеграција не може представљена ни као добра ни као лоша, а њена реализација може зависити само од начина на који се спроводи и какве резултате изискује. Позитивни ефекти одлука из прошлости јесу видљиви, али је потребно и даље радити на њима како се временом добра решења не би истрошила. Неопходно је брзо реаговати на нека питања како не би дошло до слома Уније.⁹¹

Глобална финансијска криза (2008) је указала на институционалне слабости Уније и открила правне празнине у оснивачким прописима Европске уније (Европске монетарне уније), који захтевају заједнички рад носиоца законодавне, извршне и судске власти, где се од Европског суда правде очекује давање великог доприноса на терену кредибилитета и легитимности нових правних механизма координације монетарне и фискалне политике. Сам опстанак еврозоне биће озбиљно угрожен уколико се не формирају механизми јаке контроле буџетског дефицита и јавног дуга, санкционишу преступници и фискални трансфери са централног нивоа и међу државама чланицама у случају појаве асиметричних и егзогених шокова. Како би ови механизми били функционални, потребно је обезбедити повољно политичко подручје.⁹²

У заокруживању концепта Европске монетарне уније на целовит начин неопходно је да поред централизације монетарне политике спровести и централизацију фискалне политике што је посебно битно зарад стабилности у Еврозони. За монетарну политику Европске уније можемо констатовати да је централизована и да је као такву води Европска централна банка чији је основни задатак и фундаментални циљ одржавање ценовне стабилности. Европска централна банка је своје напоре усмерила на обезбеђивање ценовне стабилности. За годишњу инфлацију пожељно је да буде на нивоу од 2%. Главни циљ монетарне уније јесте вођење централизоване монетарне политике чији је главни циљ

---

⁹⁰ *Ibid*, стр. 661-662.

⁹¹ *Ibid*, стр.669.

⁹² *Ibid*.

ценовна стабилност које је ефикасан борац монетизације буџетског дефицита земаља чланица које своју фискалну политику воде самостално. Међутим, како би се поменута ценовна стабилност остварила потребно је обезбедити неопходну фискалну дисциплину. Што се тиче еврозоне нису предузети кораци на централном нивоу који воде хармонизацији фискалних политика земаља чланица. Делимично је то питање уређено Маастрихтским уговором из 1992.године и Пактом о стабилности и расту из 1997.године, којим је дефинисан највећи могући буџетски дефицит за државе чланице еврозоне и државе које имају за циљ да приступе монетарној унији. Максималан буџетски дефицит износи 3% GDP-а, док износ јавног дуга не сме бити већи од 60% GDP-а. Овакво дефинисана монетарна и фискална политика воде одрживом расту и креирању радних места.

У случају непоштовања постављених правила, од стране земаља чланица, иста ће бити санкционисана, што до сада није био случај. Овако дефинисана економска политика има за циљ да земље чланице еврозоне постигну што бољу конвергенцију. На такав начин је једино могуће оправдати јединствену монетарну политику, која се примењује у 17 различитих економија. Конвергенцијом се тежи истоветном начину реакције на егзогено генерисане шокове, као и да не постоје асиметрични то јест ендегено генерисани шокови, што доводи до тога да различите земље истовремено могу бити у различитим фазама привредног циклуса.⁹³ Уколико се економија неке земље чланице налази у силазној фази економског циклуса искључује се могућност коришћења аутоматских стабилизатора. Јасна фискална политика остаје једина нада за опстанак еврозоне.⁹⁴

Ширењем Уније нормално је да разлике међу земљама чланица буду веће и сложеније због различитих фактора правне, политичке, економске и друге природе који су обликовали националне економске системе, па је с тога потребно спровести диференцирану економску интеграцију као једини начин да такав систем опстане и функционише али и да прихвати нове државе чланице.⁹⁵ Потребно је да се Унија паралелно са својим ширењем, прошири и у области специјализације разних облика права. То ширење подразумева и

---

⁹³ О. Радоњић, М. Зец, „Фискална централизација као услов опстанка европске монетарне уније“, у: *Европска унија и Србија* (ур. И. Вујачић), Београд, 2012, стр.38-39.

⁹⁴ *Ibid.*

⁹⁵ И. Радић Милосављевић, „Проблеми односа Европске уније и држава кандидата за чланство и флексибилно приступање као могућ начин оживљавања политике проширења“, *Међународни проблеми*, 1(2019), стр. 22.

адекватну политику која ће пратити цео процес, а уколико дође до промене политике мењаће се и право Уније.⁹⁶

Неопходно је да Европски суд правде у будућности преноси своје деловање и на земље нечланице, у циљу постизања јединствене економске, монетарне и фискалне политике. Ипак, главни услов успешног деловања Суда у решавању будућих монетарних и фискалних спорова, јесте наглашена потреба за стицањем специјализованих знања из домена монетарног права у циљу решавања монетарних спорова на оптималан начин.⁹⁷

---

⁹⁶ М. Прокопијевић, *op.cit*, стр.96.

⁹⁷ *Ibid.*

ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

Европски суд правде јесте врховна правосудна институција, која има овлашћења да контролише законитости свих правних аката који су донешени у оквиру Европске уније. Поред тога проверава на који начин се одредбе комунитарног права спроводе и примењују у државама чланицама, то јест да ли се примењују на истоветан начин у оквиру Европске уније. Суд настоји да допринесе усаглашавању националних законодавстава држава чланица са законодавством Европске уније. Такође, Суд је меродаван да решава спорове између држава чланица и институција Европске уније, али и међу предузећима и појединцима. Како је Европска централна банка добила статус комунитарне институције Лисабонским уговором, Суд, такође, контролише и њен рад и тиме доприноси имплементацији јединствене монетарне политике на целисходнији начин, као и целисходнијој примени монетарног права Европске уније.

Општи циљеви монетарне политике утврђени одредбама оснивачких аката, Статутом и Протоколима о раду Европског система централних банака и Европске централне банке захтевају посматрано у ширем контексту, успостављање одрживог макроекономског дијалога између Европске централне банке и других комунитарних институција, где нарочито присуство Европског суда правде процесу даје кредибилитет и оправдање. Само постојање монетарних институција у оквиру Европске уније, изискује и постојање пратећих институција, које контролишу њихов рад. За свој рад Европска централна банка одговорна је Европском суду правде. Наравно, она у својој надлежности може доносити све врсте одлука, уредби, мишљења, препорука а све то у складу са одредбама чврстог и меког монетарног законодавства. Управо у овоме уочавамо да моћ врховне монетарне институције Европске уније није неограничена, већ да њен рад и функционисање контролише Европски суд правде. Својим радом Европски суд правде доприноси ваљаном функционисању система Европске уније, као и спровођења компетентне и квалитетне монетарне политике у оквиру Евразоне.

Европски суд правде може различито деловати у различитим случајевима, што је приказано у раду кроз случај Европског стабилизационог механизма, као и у случају ОМТ програма.

Европски суд правде, настоји да обезбеди поштовање начела законитости у раду и правилну примену комунитарног права у свим сегментима, посебно монетарног и економског од стране свих главних и помоћних институција и органа, вршећи надзор над њима. У том сегменту је посебно изазовна контрола рада Европске централне банке као врховне монетарне институције која ствара сопствено право. Њен рад је од великог значаја за саму Европску унију, али такође и од значаја за националне централне банке држава чланица Европске уније у контексту одржавања монетарне стабилности и правилног спровођења стратегије јединствене монетарне политике. Поред тога, у будућем периоду ЕСП мора уложити додатне напоре у стицање нових знања која су потребна за оптимално решавање монетарних спорова у пракси.

ЛИТЕРАТУРА

1. A. L. Riso, "An Analysis of the OMT Case from a EU Law Perspective", in: *The Ecb's Outright Monetary Transactions in the Courts* (ed. Helmut Siekmann and Al.), IMFS Interdisciplinary Studies in Monetary and Financial Stability, 1/2015.
2. Armin Steinbach, *Economic Policy Coordination in Euro Area*, Routledge, 2014.
3. Comision v Ecb, Judgment of the Court 10 July 2003. in Case C-11/00.
4. D.Henke, *Managing Subsidiarity from an Economic Point of View, Soft Co-ordination and Hard Rules in European Economic Policy*, Technische Universitat Berlin, Diskussion Papier No.2, 2006.
5. European Commission, *Mastering Economic Interdependence: Commission Proposes Reinforced Economic Governance in the EU*, Brussels, 12 May 2010, IP/10/561.
6. Herwig C.H.Hofman, *Gauweiler and OMT: Lessons for EU Public Law and European Economic and Monetary Union*, IMF Working Paper, No.19, 2015.
7. J. Delors, Chairman, *Report on economic and monetary union in the European Community*, Presented April, 17,1989.
8. Mark Dawson, „The Legal and Political Accountability Structure of ‘Post-Crisis’ EU Economic Governance“, *Journal of Common market Studies*, 53 (2015), pp. 976-993.
9. Paul Craig, „Subsidiarity: A Political and Legal Analysis“, *Journal of Common on Market Studies*, Vol.50 (2012).
10. Regulation of European Economic Community No 907/73 of the Council of 3 April 1973 establishing a European Monetary Cooperation Fund, OJ L 089,5.4.1973.
11. Resolution of European Council on the Establishmet of the European Monetary System (EMS) and Related Matters, Bull. EC1978-5.
12. Treaty establisning European Economic Community, of 29.7.1992. OJ C 191 of 29.7.1992.
13. Treaty on European Union (Treaty on Maastricht) of 7.2.1992 OJ c 191 of 29.7.1992.
14. Аднан Махмутовић, *Увод у право европске уније*, Травник, 2015.
15. Андреа Матијевић, Економски изазови за Европску унију у пост Ковид 19 периоду, у: *Развојни правци Европске уније након пандемије КОВИД 19* (ед. Невена Станковић, Драгана Дабић, Горан Бандов), 2021, стр. 259–281.

16. Босиљка Вуковић, *Развој европских економских интеграција*, Подгорица, 2006.
17. Властимир Матејић, „Институционални систем и ефикасност истраживачког система Србије: Значај за развој и текуће стање“, *Зборник радова „Технологија, култура и развој“*, Београд, 2009.
18. Гордана Илић, *Реформе Европске реформе- Институционални аспекти*, Београд, 2004.
19. Ђуро Стојановић, *Историја Европске уније*, Подгорица, 2006.
20. Зоран Анђелковић, *Национална економија*, Економски факултет Ниш, 2008.
21. Ивана Радић Милосављевић, „Проблеми односа Европске уније и држава кандидата за чланство и флексибилно приступање као могућ начин оживљавања политике проширења“, *Међународни проблеми*, (1)2019, стр. 5-25.
22. Илија Ј. Џомбић, *Европска унија*, Сарајево, 2010.
23. Клаус-Дитер Борхарт, *Абецеда права Европске уније*, Луксембург, 2013.
24. Лидија Маџар, „Политика конкуренције као фактор интеграција Србије у Европској унији“, *Школа бизниса*, број 3/2011.
25. Марко Димитријевић, „О новој надлежности Европског суда правде у решавању монетарних и фискалних спорова“, *Зборник радова Правног факултета у Нишу*, број 73 (2016).
26. Марко Димитријевић, *Институције Међународног монетарног права*, Центар за публикације Правног факултета у Нишу, 2018.
27. Мирослав Прокопијевић, *Европска унија*, Службени гласник, Београд, 2012.
28. Момчило Радуловић, *Упознај Европску унију*, Подгорица, 2006.
29. Огњен Радоњић, Миодраг Зеџ, *Фискална централзација као услов опстанка европске монетарне уније*, у: *Европска унија и Србија* (ур. Михаил Арандаренко, Иван Вујачић), Београд, 2012.
30. Срђан Голубовић, *Европска Монетарна унија - институционални аспекти*, Ниш, 2007.
31. Срђан Голубовић, Марко Димитријевић, *Водич кроз монетарно право Европске Уније*, Ниш, 2020.
32. Срђан Голубовић, Марко Димитријевић, *Пословне и банкарске финансије за правнике*, Центар за публикације Правног факултета у Нишу, 2022.

33. Срђан Голубовић, Марко Димитријевић, *Приручник о координацији монетарне политике у Европској унији*, Центар за публикације Правног факултета у Нишу, 2020.
34. Срђан Голубовић, *Фискална правила у Европској монетарној унији*, Центар за публикације Правног факултета у Нишу, 2012.
35. Татјана Јованић, *Циљеви и облици регулисања пословања банака*, Центар за издаваштво Правног факултета у Београду, 2009.

САЖЕТАК

Кључне речи: Европска унија, Европски суд правде, Монетарна политика, Европски систем централних банака, Еврозона, Европска централна банка.

Дешавања која се везују за економски систем Европске монетарне заједнице, а касније и саме Европске уније, у првој етапи њеног развоја одредили су општи правац и смер развоја правних механизма координације економске политике. У конципирању јединствене монетарне политике и јачања институционалних оквира Европске економске и монетарне уније јавља се потреба за формирањем ефикасних монетарноправних решења која по некад захтевају и судску проверу у циљу обезбеђивања компоненте легалитета и кредибилитета, који процесу координације економске политике даје на значају и потврђује њену актуелност. У оквиру концепта Европске економске и монетарне уније је у околностима последица финансијских криза и глобализације економских и финансијских токова, у научној и стручној јавности су се постављала питања о легитимности мера, акција и поступака Европске централне банке у условима јединствене монетарне политике претходно суштинско питање које има, као теоријску, тако и практичну компоненту. У том смислу је било потребно утврдити границе институционалне, функционалне и персоналне независности у раду највише монетарне институције Европске уније у имплементацији стратегије јединствене монетарне политике и одговорности за предузимање монетарних мера и програма.

Европска монетарна унија настоји да свој утицај прошири и на земље нечланице, а посебно оне државе које су на путу евроинтеграција, јер оне морају поштовати правне и економске критеријуме конвергенције чије је испуњење услов за стицање чланства у Европској унији. Имплементација критеријума конвергенције неретко захтева размену одређених трошкова за користи која увек постоји у околностима приступања међународним организацијама, али и монетарним унијама које поред несумњивих предности, државама доносе и одређене трошкове оличене у слабљењу одређених компоненти националне монетарне политике. Допринос Европског суда правде се у координацији монетарне политике Европске уније може опазити као директан и индиректан у зависности од контекста његовог деловања у конкретним случајевима, али без обзира на форму процесу координације обезбеђује преко потребну додатну сврсисходност и практично оправдање.

SUMMARY

The contribution of the European Court of Justice to the coordination of monetary policy in the Eurozone

Keywords: *European Union, European Court of Justice, Monetary Policy, European System of Central Banks, Eurozone, European Central Bank.*

Events related to the economic system of the European Monetary Community, and later the European Union itself, in the first stage of its development, determined the general direction and direction of the development of legal mechanisms of economic policy coordination. In designing a unified monetary policy and strengthening the institutional framework of the European Economic and Monetary Union, there is a need for the formation of effective monetary legal solutions that sometimes require judicial review in order to ensure the component of legality and credibility, which gives importance to the economic policy coordination process and confirms its relevance. Within the concept of the European Economic and Monetary Union, in the circumstances of the consequences of financial crises and the globalization of economic and financial flows, the scientific and professional public raised questions about the legitimacy of the measures, actions and actions of the European Central Bank in the conditions of a single monetary policy, a previously essential question that has, both theoretical and practical components. In this sense, it was necessary to determine the limits of institutional, functional and personal independence in the work of the highest monetary institution of the European Union in the implementation of the strategy of a unified monetary policy and responsibility for undertaking monetary measures and programs.

The European Monetary Union strives to extend its influence to non - member countries, especially those countries that are on the way to European integration, because they must respect the legal and economic criteria of convergence, the fulfillment of which is a condition for gaining membership in the European Union. The implementation of convergence criteria often requires the exchange of certain costs for benefits, which always exists in the circumstances of accession to international organizations, but also to monetary unions, which, in addition to undoubted advantages, bring to the states certain costs embodied in the weakening of certain components of the national monetary policy. The contribution of the European Court of Justice in the coordination

of the monetary policy of the European Union can be seen as direct and indirect depending on the context of its action in specific cases, but regardless of the form, it provides much - needed additional expediency and practical justification to the coordination process.

БИОГРАФИЈА

Ивана Томић рођена у Крушевцу 02.октобра 1997.године. Завршила је Основну школу „Аца Алексић“ издвојено одељење у Ратају, са матичном школом у Александровцу. Затим завршава Средњу школу у Брусу, смер економски техничар. 2016./2017. године уписује Основне академске студије на Економском факултету у Нишу, смер-Рачуноводство, ревизија и финансијско управљање. На истом стиче звање: Дипломирани економиста. Даље школовање на Мастер студијама, наставља на Правном факултету у Нишу, и одлучује се за ужу правноекономску научну област. Била је члан клуба „Bilancio“ у склопу Економског факултета, затим и неколицине пројеката које је организовао овај факултет. Неки од тих догађаја јесу: V, VI и VII „Конференција студената економије“, а као додатну активност ван факултета наводи учешће на семинару „Дани јавних политика“, који се одржао у Нишу, 18. и 19.10.2019. године. Служи се енглеским и француским језиком.

ИЗЈАВА О ИСТОВЕТНОСТИ ШТАМПАНОГ И ЕЛЕКТРОНСКОГ ОБЛИКА
МАСТЕР РАДА

Име и презиме аутора мастер рада: Ивана Томић

Наслов мастер рада: Допринос Европског суда правде координацији монетарне политике у
Еврозони

Ментор: Проф. др Марко Димитријевић

Изјављујем да је електронски облик мастер рада у pdf формату истоветан штампаном облику, који сам предао Правном факултету Универзитета у Нишу.

У Нишу, _____

Потпис аутора

_____

ИЗЈАВА О АУТОРСТВУ И ОДОБРАВАЊУ ОБЈАВЉИВАЊА МАСТЕР РАДА

Изјављујем да мастер рад, под насловом Допринос Европског суда правде координацији монетарне политике у Еврозони пријављен и одбрањен на Правном Факултету Универзитета у Нишу:

- представља резултат сопственог истраживачког рада;
- није у целини, нити у деловима с моје стране пријављен за одбрану на другим факултетима или универзитетима;
- Не крши ауторска права или интелектуалну својину других лица.

Дозвољавам да се овај мастер рад чува у библиотеци и објави на сајту Правног факултета Универзитета у Нишу.

Аутор мастер рада: Ивана Томић

У Нишу, _____

Потпис аутора

_____